

ב. והנה במדרש מביא בזה ב' דיעות: (א) שהביאה העלה (שבשושין או מהר המשחה שב) ארץ ישראל, כי בא"י לא ירד המבול, כמ"ש: "ארץ לא מוטהרה היא ולא גושמה ביום זעם". (ב) שנפתחו לה שערי גן עדן והביאה את העלה משם.

אבל אין לומר ששיטת רש"י (פשוטו של מקרא) היא כא' מב' דיעות אלו, כי: (א) הו"ל לרש"י לפרש, (ב) פירושם אלו אינם ע"ד הפשט:

הפיר' שהביאתו מג"ע — הנה אף שגם ע"ד הפשט מובן שלא ירד המבול בג"ע, שהרי סיבת המבול היתה "כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מח" שבות לבו רק רע כל היום", ו"תש" חת הארץ לפני האלקים ותמלא הארץ חמס" — ובג"ע הרי לא שייך כל זאת, מ"מ:

איך אפ"ל שנכנסה היונה לג"ע

חדשים!

קושיית הבחי' "כיון שנגזר אבדן ומח" על האדם ועל כל מה שבארץ אין צריך לומר שנקרו האילנות ונמחו לגמרי", אינה קושיא ע"פ פשט, כי לא מצינו שנגזר אבדן ומח" על כל מה שבארץ, וכמפורש (בראשית ו, ז) "אמחה את האדם גו' מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים"; (פר' שתנו ו, יג) "קץ כל בשר בא לפני גו'" (וכ"ה שם, יז, שם ו, כא"כג), ורק בנוגע להארץ עצמה מצינו כן (פרש"י שם ו, יג), והקושיא היא רק מצד הסברה.

(4) ב"ר פל"ג, ו. ויקר' פל"א, י. שהש"ר פ"א, טו (ד), פ"ד, א (ב), וראה רמב"ן כאן, רבינו בחי' כאן, ועוד.

(5) יחזקאל כב, כד.

(6) בראשית ו, ה.

(7) פרשתנו שם, יא.

(8) ובנוגע לג"ע — דוחק גדול — ע"ד הפשט — לומר שנשמש עליה אחד משם

א. מדובר כ"פ שדרכו של רש"י בפיר' עה"ת היא לבאר כל דבר הקשה — ע"ד הפשט — בפירוש הכתובים, ובאם יש קושיא בכתוב ואין רש"י מתרצה, ה"ז גופא הוכחה שהתירוץ מובן ופשוט עד כ"כ שאין רש"י צריך לפרשו (או שהתירוץ מובן ע"פ מש"כ רש"י 1971).

והנה בפרשתנו: מסופר שנח ידע לאחר המבול "כי קלו המים מעל ה" ארץ" ע"י ששלח את היונה מן התיבה, "ותביא אליו גו' והנה עלה זית טרף בפ"י".

ולכאורה ע"פ פשוטו של מקרא אי"ז מובן:

מסופר בהכתובים הקודמים: על דבר המבול, ש"נבקעו כל מעינות תהום רבה וארובות השמים נפתחו, ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה וגו' ויגברו המים על הארץ חמשים ומאת יום, (ועל ידי זה) ויגוע כל בשר הרומש על הארץ בעוף ובהמה ובחי' גו' וימחו את כל היקום אשר על פני האדמה גו' וימחו מן הארץ גו', שלאחרי מבול כזה בודאי לא נשאר שום אילן או עשב בצידורו — וא"כ מאין לקחה היונה את עלה הזית?

ולא נמצא בפרש"י ביאור בזה.

(1) ת, יא.

(2) ז, ירכב.

(3) מ"ש הרמב"ן: "מפשוטו של פסוק זה יראה שלא נקרו האילנות ולא נמחו במבול כי לא הי' שם נחל שוטף כו'" — אי"מ: דהרי נראה במוחש שכשירד גשם גדול (ובפרט מ' יום רצופים) ה"ז עוקר אילנות וכו', וכ"ש מבול שויגברו המים ק"ן יום; וביותר — שהאילנות היו מכוסים וגשמים וכבושים במים עמוקים במשך כו"כ

ירידת המבול, וגם לא בקיעת מעי-  
נות תהום רבה, לא היו מים רבים  
כ"כ וגם לא תגבורת המים ובמילא  
לא חדרו המים כ"כ בתוך (עומק) ה'  
אדמה וכו' <sup>11</sup>, בודאי ששם קלו המים  
קודם לשאר המקומות וכו', ועפ"ז מ'  
עלה הזית שבפי היונה ידע נח כי  
קלו המים בארץ ישראל, אבל מנין  
ידע שקלו המים מעל כל הארץ.

ג. נוסף על זה: ע"פ פש"מ צריך  
לומר אשר ירד <sup>12</sup> המבול בארץ יש-  
ראל <sup>13</sup> — ובהקדים:

(13) ע"ד מה שכתבו הרמב"ן ורבינו  
בחי' (בביאור איך נשאר עלה זית טרף אף  
באי' — והרי גם שם נכנסו המים): „מפני  
שלא ירד בארץ ההיא הגשם השוטף ולא  
נפתחו על' ארובות השמים נשארו בה  
האילנות ובכל העולם נשברו ונעקרו במבול  
ומטרות עזו". [אבל ראה אברבנאל כאן:  
אי' ספק שברוב המימות שנתגלגלו על'  
משאר ארצות היו נעקרים ונשברים האי'  
לנות. (ואעפ"כ מתאים מ"ש האברבנאל  
עם המבואר בפנים, כי אף שלדעתו נעקרו  
האילנות וכו' ע"י שטף גלגול המים, מ"מ  
אי"ז שייך לזה שקלו שם המים לפני שאר  
המקומות, כי אעפ"כ לא חזרו כ"כ בעומק  
האדמה וכו', כפנים)].

(14) כדעת ר"ל בזבחים (ק"ג, א). וכדעת  
ר' יונתן בב"ר פל"ב, י' דב"ר פ"ג, ו'  
שהש"ר פ"ד, ד (ב). וראה מפרשים שם.

(15) ומוכרח לומר כן גם מהא דפרש"י  
(ח, ב) „לפי שנשתליון מהם אותן שיש  
בהם צורך לעולם כגון חמי טבריא וכיוצא  
בהם" — והרי טבריא היא בא"י (ובזמן  
שאי' לומר שחמי טבריא) (כאן ?) הוא  
שם למעניות חמים באיזה מקום שיהיו —  
שהרי מסיים (וכיו"ב), ומ"ש במשכיל לדוד  
„דשפיר מתוקם אפי' למ"ד לא ירד (באי')  
כו' תמימות ובלא דמבול התם נמי הוא  
כו", אי"מ: (א) אף שנכנסו שם המים  
וההבל של שאר הארצות, הרי שטוה שזה  
לא שינה המעין שבטבריא שטאו ואילך  
הי' תמיד — מים חמים. ולמה דוקא  
המעין שבטבריא נשתנה ולא שאר מעינות  
א"י. (ב) ראה לקמן סעי' ו' ובהערה 42

(והביאה משם עלה זית), והרי מפורש  
בכתובי „וישכן מקדם לג"ע את ה'  
כרובים ואת להט וחזר המתהפכת  
לשמור גו" הכניסה לג"ע, ואא"פ  
ליכנס לשם.

ועוד ועיקר: כוונת נח היתה „לראות  
הקלו המים מעל פני האדמה" <sup>14</sup>, ומה  
ראה עי"ז שהביאה עלה זית מג"ע,  
הרי שם לא הי' המבול מעיקרא <sup>15</sup>?

מטעם זה אאפ"ל גם כפי' הב': מה  
ראי' שקלו המים מעל הארץ, עי"ז  
שהביאה עלה זית מא"י, שלא ירד בה  
המבול.

ואף שגם לדעה זו — הנה ע"פ  
טבע — אף <sup>16</sup> שבאי' לא ירד המבול,  
הרי המים שירדו בהארצות סביבה —  
בודאי זרמו ונכנסו גם לא"י.

מ"מ מובן שבמקום שלא היתה

ונתגלגל לחוץ (כמו שפרש"י במדרש רבה  
לדעת אלו שהי' מא"י).

(9) בראשית ג, כד, ובפשטות היתה ה'  
שמירה לא רק מאדה"ר, כ"א מכל, וכפשטות  
— דלהט חרב המתהפכת מאיים ומפחיד את  
היונה, ועוד ועיקר: כיון שגם הבהמה והחי'  
אכלו מעה"ד (פרש"י בראשית ג, ו) וגקנסה  
עליהם מיתה, הרי גם עליהם חל הגירוש  
מג"ע.

(10) פרשתנו ח, ח.

(11) כמו שהקשה הרמב"ן, ומה שתירץ  
„ואולי היו שערי סגורים שלא יכנסו שם  
המים, וכאשר קלו המים נפתחו", שכתנתו,  
לכאורה, היא שלא מזה ש"עלה זית טרף  
בפי" ידע נח שקלו המים, כ"א שזה הי'  
סימן שנפתחו השערים של ג"ע (ראל"כ  
מאיפוא לקחה העלה), ומכיון שבודאי היו  
השערים סגורים במשך כל זמן המבול, הבין  
נח שקלו המים — הנה לא משמע כן  
מלשון הכתוב „והנה עלה זית טרף בפי'  
(ומזה) וידע נח כי קלו המים מעל הארץ".  
(12) כמפורש בסדר"א פכ"ג רמב"ן כאן.  
סור הארוך כאן, ועוד, ועד"ז מבואר בזבחים  
(ק"ג, ב) בגונג להחבל של המבול (לדעת  
הגמ' שהמים היו רותחים — אבל ראה  
לקמן סעי' ו').

ולכן ותנח התיבה על הרי אררט. אבל אם בכל מקום הי' גובה המים בשווה — ט"ו אמה מלמעלה — ונחסרו המים ששים יום יי, היינו בכ"מ בשוה — למה נחה התיבה דוקא בהרי אררט? לכן פירש"י כדעת ר' נחמ"י.

לפ"ז, אם נאמר שבא"י לא ירד המבול — גם אם זרמו ובאו לשם המים מהארצות סביבה — בפשטות קלו שם המים לפני שאר הארצות, כנ"ל, וא"כ למה נחה התיבה בהרי אררט דוקא, ולא לפני זה — בא"י.

ועכצ"ל שע"ד הפשט גם בא"י ירד" המבול יי.

ד. ויובן בהקדים עוד דברים בלתי מובנים בפ"י הפשוט של כתוב זה:

(א) מבואר בכתוב שע"י שהביאה את העלה זית ידע נח שקלו המים מעל הארץ, שהכוונה בזה שידע לא רק שהמים — היו הלוח וחסור, כי זה התחיל זמן הרבה לפני"ז (ובודאי ידע נח עד"ז — שהרי נחה התיבה וכו'), וכמפורש בכתוב שיבשו המים מעל הארץ — קודם שילוח היונה.

כ"א גם — קלות המים עד כ"ב שכבר יש מקום שכעבור זמן קצר יהי' מנוח, לנוח על הארץ יי, ולכאורה

(21) נח ח, גה, ובפרש"י פסוק ד שם.  
(22) וגם: ע"פ הנתי"ל ש(גם) ע"ד ה' פשט במקום שאין הכרח לומר שהי' נס אין אומרים כן, עוד רא"י שירד המבול בא"י, כי לזה הרי צ"ל נס מיוחד.

(23) ויומתק עפ"י הסעם שבפירושו עה"פ ביחזקאל פרש"י "לא אתעבדו בה עוברין טבין כו", ולא — שלא ירד שם המבול.

(24) כרש"י ששלח את היונה כו' "שם תמצא מנוח לא תשוב אליו" (ת, ח). וכ' מובן גם מזה "שחרבו המים מעל הארץ" — "שקרמו פני" של מעלה" (ת, יג) וכ' פרש"י) לאחר ז' ימים.

במדרש יי מביא ב' דעות בפ"י ה' כתוב יי "חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים ויכסו ההרים": ר' יהודה אומר חמש עשרה אמה בהר וחמש עשרה אמה בבקעה. ר' נחמ"י אומר ט"ו אמה בהר, אבל בבקעה כל שהן (לפי עומק הבקעה הן רב הן מעט יי).

רש"י בפירושו עה"פ מפרש: "חמש עשרה אמה מלמעלה — למעלה של כל גובה כל ההרים לאחר שהשוו ה' מים לראשי ההרים, כדעת ר' נחמ"י יי, והטעם ע"ז:

(א) כשאין הכרח לומר שעשה הקב"ה נס — ה"ז היפך פשטות הכתובים לומר שהי' נס והעלימו הכתוב! וב' נדו"ה, לדעת ר"י הי' כאן נס גדול (שלא ירדו המים מגבוה לנמוך (מהר לבקעה), ובמשך זמן רב — היפך ה' טבע לגמרי יי). ונוסף ע"ז — ה"ז נס שלא לצורך לכאורה.

(ב) פשטות לשון הכתוב "חמש עשרה אמה מלמעלה" משמע "למעלה דגובה כל ההרים".

(ג) מצד תוכן הענין: לדעת ר"ג מובן למה נחה התיבה על הרי אררט דוקא (אף שע"ז נתוספה טירחא יתירה לנח — ירידה מן ההר וכו'); מכיון שהיו מההרים הכי גבוהים, הרי כש' התחילו המים לחסור, נחסרו לראשונה במקום הכי גבוה, ושם הי' המקום הראשון שהי' אפשר להתיבה לנוח.

שפרש"י לא היו מי המבול רותחים, וחמי סברא היו מים חמים בעצם. עיי"ש.

(16) ב"ר פל"ב, יא.

(17) מרשתנו ז, כ.

(18) מ"כ שם.

(19) וכו"ה ביומא עו, א.

(20) להעיר שבקרי"ט הי' צ"ל לכיו"ב רוח קדים עזה כל הלילה (בשלח יד, כא. וראה שער היתחייא פ"ב) ועד"ז בירדן בימי יהושע (יהושע ד, כג).

בין הלכה להפשט יי. וכשהתלמיד (בן חמש למקרא) יראה זית — תיכף יבחין שחוק הוא. ולכן מקום לומר ע"ד הפשט, דאף שהי' מבול חזק וכו', מ"מ מכל אילני זית יי שבעולם, נשארו עכ"פ אחדים מהם יי.

אמנם, לאידך גיסא, אין מסתבר כלל — שהעלים של האילן אף שגם הם חזקים יי, נשארו במציאות וציוור דעלה זית לאחר כל משך זמן המבול ושהי' באופן דויגברו המים, והעלים היו מכוסים (ושרויים) במים כו"כ חדשים רצופים!

ומוכרח לומר שהעלה זית שהביאה היונה הי' ע"ה יי חדש יי שצמח — לאחר המבול וכעבור זמן מספיק —

מהי ההוכחה על זה ע"י עלה של זית, והרי אפשר שעלה זה לוקח מאילן שעל הר גבוה (ובפרט שהתיבה הייתה בהר גבוה) ומראש האילן, ובגובה זה כבר לא היו מים זמן רב — לפני הזמן דוידע נח גי'.

(ב) למה הביאה עלה של זית דוקא, ולא של אילן אחר? ובפרט שמדייק הכתוב לומר (לא "עלה" סתם, אלא) "עלה זית" יי — מה נפק"מ איזה יי עלה הביאה יי?

והביאור בזה:

בכ"מ בדברי חז"ל יי מבואר שהזית הוא אילן חזק ביותר. וגם ע"ד הפשט כן הוא, כי בדבר שבמציאות אין לחלק

(29) ראה גם לקו"ש חיי"ב ע' 21 הערה 6.

(30) ואולי י"ל בדוחק שזוהי גם כחנת הרמב"ן במ"ש "שלא נעקרו האילנות" — קצת אילנות של זית — אבל לא משמע כן מלשונן.

(31) ועפ"ז מובן מ"ש רש"י עה"פ (ט), "הכניס עמו זמורות ויחורי תאנים", ואינו מזכיר זתים (אף שג"ו בכלל "כרם" — ולהעיר מב"מ גו, ב. ואכ"מ) — כי ידע שבואי ישארו כמה אילני זית (וראה מפרשים שם).

(32) עיין בצפ"נ שם.

(33) אבל אין לומר בפשט"מ כמ"ש האברבנאל (וכותב ע"ז: הנראה לי מדרך הפשט) "שמעת שנורא ראשי ההרים נמצאו שמה ענפי זית הרבה שהיו צפים ע"פ המים וכשיבשו ראשי ההרים בהיות שם הארץ לחה ורעננה מאותם הענפים שנכנעו בבטן האדמה בארבעים או בחמישים יום שורשו וצמחו ויצץ ציץ ומשם לקחה היונה העלה זית שהביאה בפ"ל" — כי אין מסתבר שאילן חדש גדל מענף שהשריש בו' ויצמיח עלים במשך זמן קצר כזה. וגם: עפ"ז למה הביאה (ומה נוגע לידע שהביאה) עלה של זית דוקא. והרי זה הי' אפ"ל בכל העלים. ראה ריב"א כאן ולקמן הערה 36.

(25) בלבוש האורה כתב (וראה פי' ריב"א, רע"ב, ועוד) — ומתורץ עפ"ז ב' הקושיות — "כי מפני שהזית אינו מ' אילנות הגבוהים רק מן (ה)נמוכים בו ידע נח שקלו המים מן הארץ שאם היתה מביאה לו עלה מאילן אחר עדיין לא הי' יודע אם קלו המים דשמא הוא מאילן גבוה שגבוה יותר מחמש עשרה אמה ועומד על הר גבוה ולא כסהו המים מעולם כו" — אבל א"מ: הרי הספק הי' אם יש מקום מנוח על הארץ — והעלה אפשר ש' נטרף מראש אילן שבהרי אררט, כבפנים.

(26) כמו שהקשה ברמב"ן, רבינו בחי' ועוד. אמנם הם פירשו שמטעם זה אמרו"ל "אמרה יונה כו", אבל אין כן דעת רש"י, כבהערה שלאח"ז.

(27) ואף שפרש"י ש.אמרה יהיו מזור נותי מרווין כזית וכו": (א) הביא זה כפי' שני. (ב) מקדים שזהו מדרש אגדה (לא פשט"מ). (ג) באם כחנת רש"י לתרץ "זית" שבכתוב הו"ל להעתיק גם תיבה זו מהכתוב — שמוז מובן שכחנתו לפרש דיוק הכתוב "בפ"ל" (שהועתק בפרש"י), ולא "ותבוא אליי גו' ותביא עלה זית טרף וידע גו'".

(28) תוספתא ב"מ ס"ב, ת. ובמקומות שנסמנו בצפ"נ עה"פ.

היינו שהכתוב מדגיש שחטפה העלה  
(מן האילן י'), דלכאורה הול"ל "והנה  
עלה זית בפיו" ?

מהומן שהאילן זית לא הי' מכוסה עוד  
במים והתחיל להצמיח עד שצמח העלה  
שהביאה היונה.

ומובן שידע נח עי' עקלו המים  
מעל הארץ.

ומובן ג"כ דיוק הכתוב "עלה זית"  
— כי זה י' מתרץ מנין לקחה היונה  
את העלה: מאחר שאילן הזית חזק  
הוא ביותר, לכן נשאר קיים, בהקדם  
התחיל להצמיח וכו'.

ומתורץ עפ"ז ג"כ הא דיש להקשות:  
איך ידע נח עי' עלה זית שקלו המים,  
והרי אפשר שמצאתו ע"פ המים —  
וע"פ הנ"ל שהי' עלה שצמח אחר  
המבול, הרי פשוט שהיכר גדול יש  
בין עלה ששרוי וכבוש במים קרוב  
לשנה, לעלה שצמח מחדש.

ה. ולהמתיק הנ"ל (שגם בן חמש  
כשיראה עלה זית — יבחין שחזק  
הוא)

הרי דרך רש"י בפירושו עה"ת  
לבאר כל דבר בפירוש וכו' וגם ב'  
נדר"ד הו"ל לפרש שאילן זית חזק  
וזא וכו' ככל הנ"ל ?

וי"ל שלפרש"י מפורש הוא בכתוב:  
"(והנה עלה זית) טרף בפיו" (פי'  
רש"י) "טרף — חטף".

אין רש"י מפרש תיבת "טרף" באופן  
אחר — לפי שפי' זה מתאים יותר  
ע"ד הפשט —

בקראט הלוי': "משום ולא שיך בעשבים  
ובאילנות לשון טריפה אלא בכע"ח". ומ"ש  
בתרגום אונקלוס ע"פ "ובשר בשדה טריפה"  
(משפטים כב, ל) — ובשר תליש מן חיוא'  
(וראה טור הארוך כאן בפירושו הב') —  
הרי רש"י לא פי' כן שם.

ומובן למה אאליס בפשוטו שהוא מלשון  
מזון (כ"א כהדגשת רש"י שזהו "מדרש  
אגדה"), כי (בפשוטו) מובן מעצמו שהעלה  
הוא מזון וא"צ להוסיף "טרף" (משא"כ לפי'  
המ"א, שהכפלת הענין אומרת ורש"י: אמרה  
כו').

ברבותינו בעה"ת כתבו שפירושו סמדר,  
והוא מלשון הכתוב (יחזקאל יז, ט) "כל  
טרפי צמחה יבש" (וראה גם מלבי"ם כאן  
ושם שטרף הם העלים הלחים), ומזה ידע  
נח שנטלתה מאילן — אבל א"א לרש"י  
לפרש כן, כי רש"י פי' ביחזקאל שם:  
"טרפי — עלי" (סתם), וא"כ הי' כאן  
כפל לשון [וראה ראב"ע כאן: "י"א שהוא  
מלה מוכפלת בטעם כו'"], וראה בטור הארוך  
בפי' הד': "וי"מ כמו כל טרפי צמחה  
שהם העלים והם כפל מלה".

בריב"א פה"פ פי' (בפי' הב') ש"טרף"  
פי' "חדש" בערב, ולכך ידע נח שלקחתו  
מאילן — אבל מובן שאייז ע"פ פש"מ.  
וכ"ה בנוגע להפי' בצפ"נ ש"טרף" פי'  
"רבוץ" (עיי"ש).

וצ"ע אם מ"ש התרגום אונקלוס כאן  
"תביר" מתאים עם פרש"י "חטוף" (וראה  
טור הארוך כאן בפי' הג').  
וראה תורה שלימה כאן.

(37) הריב"א הא' הרע"ב, ה'  
חזקוני ועוד כתבו שהפי' הוא שהעלה עצמו  
הי' קרוע וחטוף. וכחנת הכתוב בזה לתרץ  
הקושיא שבטנים — איך ידע נח שקלו  
המים והרי אפשר שלקחתו מע"פ המים  
— שמכיון שהי' קרוע ידע נח שלקחתו  
מאילן, כי אם הי' עי"פ המים הי' שלם,  
אבל אי"ז מובן: וכי אי אפשר שיהי' עי"פ  
המים עלה קרוע, ומהו ההכרח שזהו מאילן.  
ולאידך גיסא: בלא"ה אפשר להכירו, כי

(34) עפ"ז (שאינו מוכרח לומר שהביאה  
העלה מא"י) עוד הוכחה שירד המבול בא"י,  
כי אל"כ "האיך ידע נח בהבאת העלה  
שקלו המים הי' לו לספק שמא מארץ יש'  
ראל הביאתו" (חזקוני כאן).

(35) ראה רבותינו בעה"ת, פי' ריב"א,  
רע"ב, חזקוני ועוד.

(36) וכמ"ש הרא"ם: "לא מלשון הריגה"  
(כבמד"ר שבעה"ה 4). בס' הזכרון (להרא"א

והביאור: א) העלה נלקח ממקום גיי-  
דולו (לא שהי' צף ע"פ המים וכיו"ב),  
ב) לקיחת עלה זית מהאילן שלו נק'-  
ראת "חטף", כי היא ע"י חטיפה דוקא  
— בחזק — כי אילן חזק הוא.

וא"י. ע"פ הנ"ל יומתק עוד ענין  
בפרש"י:

עה"פ יי "וישכו המים" פרש"י "כמו  
כשוד חמת המלך יי ל' הנחת חימה",  
ופירשו המפרשים יי שמקורו של רש"י  
הוא מהמבואר בובחים יי "ברותחין  
קלקלו וברותחין נדונו דכתיב הכא  
וישכו המים וכתיב התם וחמת המלך  
שככה". אבל אם כוונת רש"י כהנ"ל,  
אי"מ השינויים: א) בגמ' מפרש שהמים  
היו רותחין, משא"כ רש"י משמיט דבר  
שעפ"ז הוא העיקר, שנדונו ברותחין.  
והרי אדרבא — אם הש"ס צריך לפרש  
כוונתו בפ' תיבת "וישכו", כ"ש ש-  
רש"י הו"ל לפרש. ב) רש"י מוסיף  
ל' הנחת חימה".

ומזה מובן שכונת רש"י אינה שה-  
מים היו רותחין, כ"א ש"וישכו וגו'  
הפ' "לשון הנחת (ושקיטת) חימה"  
(ולא רתיחה), היינו הנחת ה"ויגברו  
(המים)" יי, ולשיטת רש"י בפשט"מ לא  
היו המים רותחין יי.

אינו דומה עלה שנכבש במים קרוב לשנה  
לעלה חודש, וכדלעיל בפנים.

(38) פרשתנו ת, א.

(39) אסתר ב, א.

(40) וראה מפרשים עה"פ ו, יד.

(41) קיג, ב.

(42) בגי' א, ת, א) כתב שכונת רש"י

ש"וישכו" קאי על הקב"ה, אבל בפשטות  
קאי על המים כמפורש בכתוב "וישכו  
המים", וכמו שפ"י הוא עצמו ו, יד.

(43) זאולי י"ל מכיון שאין רש"י מפרש  
דעתו בזה בפירוש, ישנו מקום לומר גם  
להיפך — כבלקו"ש ח"ה ע' 51 הערה 32  
[וכדרכו של רש"י בפירושו עה"ת להביא

וי"ל טעמו דרש"י בזה: א) אין  
הכרח בפשט"מ להוסיף נס שהיו מים  
רותחים. ב) על פי פשוטו של מק'-  
רא: איך נתקיימה התיבה יי במים  
רותחין יי.

ז. מ"ינה של תורה" שבענין הנ"ל:

בכו"כ מקומות ב' פירושים ושיטות ויותר,  
וגם סותרים זל"ז וכו'. ולהעיר מפרש"י  
(ו, יד) שכתב רק "חזק המים" ולא "רות'  
מים". ועד"ז (ו, יב).

(44) וכמו שהקשה בובחים (שם) "תיבה  
היכא סגי'א", וכן מוכח הוא ממה שפרש"י  
עה"פ (לך יד, יג) "ויכא הפליט" — "ומדרש  
ב"ר זה עוג שפלט מדור המבול כו", ואם  
המים היו רותחין איך פלט, וכמו שהקשה  
בגמ' (שם) "ועוד עוג מלך הבשן היכא  
קאי". ומה שחירץ בגמ' "אלא נס נעשה  
להם שנצטננו בצדי התיבה" — אין רמז  
ע"ז בכתוב. אבל בתיב"ע (לך שם) מפרש  
שישב עוג על התיבה וכיסוי על ראשו.

(45) לכאורה יש להכריח כן גם ממה  
שפרש"י (ו, כב) "ולא דגים שבים", אבל  
ראה רמב"ן (שם, כג) ועוד.

ומ"ש רש"י (ח, ב) "שנשתירו מהם אותן  
שיש בהם צורך לעולם כגון חמי טבריא  
וכיוצא בהם" — י"ל שאין הכוונה שחמימר  
תן באה מחמת המבול, כ"א כפשט"מ —  
שהחידוש במעניות ה' רק זה ש"נבקעו" (וגם  
כשהיו המים מתחת לארץ היו חמים מער'  
קרא) ומכיון שנפתחו המעינות בעת המבול,  
נשארו פתוחים מפני הצורך בהם לעולם\*.  
ואדרבא: מפרש"י זה ראי' להמבואר בפנים  
(שלא היו רותחים), כי אם כל המים היו  
רותחים הרי אין החידוש רק בזה ש"איתן  
שיש בהם צורך לעולם" נשתירו, כ"א  
שכיון שישנו צורך לעולם במעינות רותחים,  
לכן נשארו (כמה מהמעניות שנפתחו בעת  
המבול) רותחים.

וצ"ע מפרש"י (ו, יד): "ע"ש גפרית ש'  
נגזרו עליהם להמחות בו" (וראה פרש"י  
וירא יט, כד).

(\*) אבל צע"ק מני"ל בפשט"מ שחמי  
טבריא לא היו פתוחים לפני המבול.

לפעמים אין זה רק טהרה מהטומאה, כ"א יש בזה גם ענין של תוס' קדושה וטהרה יי'.

עפ"ז מובן יתרון המעלה בזה ש-  
אומרים ש(ע"פ פש"מ) ירד המבול  
גם בארץ ישראל, כי ע"י שירד שם  
המבול נמשכה תוס' קדושה וטהרה גם  
לא"י<sup>50</sup> (בערך דרגתה הקודמת).

(משיחת ש"פ נח תשל"ד)

נתבאר בתו"א<sup>46</sup> בטעם למה נקרא  
המבול בנביא יי' "מי נח" [אף שענינו  
של נח הי' הצלה מן המבול והפכו]  
— לפי "שהוא בחי' מים בכדי לטהר  
את הטמאים שהוא כדוגמת המקוה מ'  
סאה שהיא מטהרת את הטמא, כמו"כ  
הי' המבול בא בכדי לטהר את הארץ  
כו' ולזאת נקראים מי נח שנעשה מזה  
ניחא דרוחא כו'". וגם ענינו של נח  
הי' להקים את העולם מחדש באופן  
טוב וטהור וכו', שזהו בדוגמת המבול  
— טהרת העולם.

וע"פ הכלל שכל ירידה היא צורך  
עלי' יתרה, מובן שלא רק שנטהר  
העולם מטומאתו הקודמת ע"י המבול,  
וחזר לדרגתו הקודמת, כ"א שנתוספה  
טהרה יתירה ע"י המבול<sup>47</sup>. וגם זה  
— מצינו דוגמתו בטהרה במקוה, ש-

(46) פרשתנו ח, ג ואילך. ובאוה"ת שם  
(כרך ג' ע' תרכו ואילך).

(47) ישע"י גו, ט.

(48) עיי"ש בתו"א ואוה"ת.

(49) ראה של"ה שער האותיות (קד),  
(ב) בשם הזהר. ובכ"מ. וראה שיחת ליל  
שש"פ תש"ג ולהעיר משו"ע אדה"ז סי'  
תרין סעי' יב. ולהעיר מטבילות כה"ג ב'  
יוהכ"פ.

(50) אבל מובן שענין הטהרה מטומאה  
לא הי' נצרך שם, כי פשוט שגם למי'ד  
שלא ירד המבול בא"י לא נשארה א"י  
בטומאה, כ"א שמעיקרא לא נטמאה, וכיו"ב.  
— וראה פרש"י תולדות (כו, ב): אין  
חז"ל כדאי לך. ודוחק גדול לומר שזה  
נעשה ע"י ברית בין הבתרים.

## \* 57

מאיזה פסוק למדים הברכה לכהנים עצמם, תלוי בזה?

ב) כוונת רש"י (בדעת ר"י) ש"מחבר ברכין הן (הכהנים) עם השאר (בני"י)" בפשטות היא — שמקבילים ברכתם יחד עם בני"י, ולכאורה: החילוק בין דעת ר"ע ור"י הוא רק מאיזה פסוק נלמד שהכהנים מתברכים (אם מפסוק הנאמר בתורה אצל ברכתם לישראל, או ממק"א), אבל לדעת שניהם זה שהכהנים מתברכים מהקב"ה — ה"ז מסובב מזה שהם מתברכים את ישראל, וא"כ מהי הכוונה במ"ש "דמשמע ש' מתברכין הן עם השאר", היינו ש' מתברכים ביחד עם בני"י?

ב. והנה החילוק אם הברכה לכה"נים אמורה בפסוק "ואברכה מברכין" או בפסוק "ואני אברכם" מבואר בח' סידות\*, בהקדם ההבדל שבין ברכה

א. מן הכתוב בפרשתנו: "ואברכה מברכין" למד ר"ע במס' חולין? שכאשר הכהנים מברכים את ישראל, מברך הקב"ה את הכהנים. והכי איתא התם: "כה תברכו את בני"י, ר' יש"מעאל אומר למדנו ברכה לישראל מפי כהנים, לכהנים עצמן לא למדנו, כשהוא אומר: ואני אברכם ה"י אומר כהנים מברכין לישראל והקב"ה מברך לכהנים. ר"ע אומר למדנו ברכה לכהנים מפי כהנים, מפי גבורה לא למדנו, כשהוא אומר ואני אברכם ה"י אומר כהנים מברכין לישראל והקב"ה מס' כים על ידם. אלא ר"ע ברכה לכהנים מנ"ל? אמר ר"ב בר יצחק מואברכה מברכין ואמר שם "ישמעאל כהנא מסייע כהני" (פרש"י: תמיד הוא עוזר ומקיל להם). ומסיים: "ומאי מסייע כהני דמוקי לה לברכת כהנים במקום ברכה דישראל", היינו כפ' רש"י: "אצל ברכת ישראל, דהכי עדיפא דמשמע שמתברכין הן עם ה' שאר".

## וצריך להבין:

א) מהו יסוד וטעם פלוגתת ר"י ור"ע, מה שלר"ע נצרך פסוק מיוחד שהקב"ה מסכים להברכות שמברכים הכהנים את בני"י, ולר"י א"צ לזה פ' מיוחד\* (— עד שעיקר פלוגתתם

6) ואף שכתבו התוס' (חולין שם — ד"ה והקב"ה): "ולר"י לא איצטריך קרא להכי דפשיטא דמסכים כיון שצוה להם לברך" — הרי זה גופא צריך ביאור: למה לר"ע אין זה פשיטא כיון שצוה לברך? וכמו שהקשה בפ' הרי"ף על עין יעקב בחולין שם.

ד) ובפרט שענין זה נוגע גם להלכה, כמ"ש הצ"צ (בפס"ד ע' שדמ, ד) בביאור מ"ש אדה"ו (שו"ע סי' קכח ס"א) "שגם הם (הכהנים) בכלל הברכה שנאמר ואני אברכם כלומר לכהנים" — דבשלמא לר"י כהנים הם בכלל ברכה זו ממש דב"כ, וכדפרש"י פא"ט שמתברכים עם השאר, וע"כ הם מן המנין, אבל לר"ע דנפקא ל"י מואברכה מברכין אבל לא מב"כ, א"כ י"ל דאינם מן המנין".

8) ד"ה אריב"ל תרכ"ט.

\* וסיוע מס' ר"ה.

1) יב, ג.

2) מט, א.

3) נשא ו, כב.

4) שם, כז.

5) וראה זח"ג קמז, ב. וראה לקוטי

לוי יצחק שם.